

PAPER DETAILS

TITLE: 5., 6. ve 7. Sinif Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarinin Güncel Olaylar Açısından İncelenmesi

AUTHORS: Meltem Elif ÇELİK, Gönül YILDIRIM

PAGES: 34-47

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1419061>

5. 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Güncel Olaylar Açısından İncelenmesi*

Meltem Elif Çelik^a

Gönül Yıldırım^b

^a Milli Eğitim Bakanlığı, ORCID: 0000-0002-4850-2742

^b Milli Eğitim Bakanlığı, ORCID: 0000-0002-6254-3276

ÖZET

Sosyal bilgiler dersi geçmişi, bugünü ve geleceği içinde barındıran ve bunu harmanlayarak öğrencilere sunan disiplinler arası bir derstir. Sosyal bilgiler geçmiş hakkında bilgi verirken öğrencilerin bugünü anlamlandırmalarını ve ders çıkarmalarını, bugünü anlamlandırırken geleceğe yön vermelerini ve gelecekteki sorunlara hazırlanmalarını sağlar. Sosyal bilgiler dersinin kazanımlarının, beceri ve değerlerinin amacına ulaşmasında öğrencilerin derste öğrendiği bilgileri işlemesi, somutlaştırması ve sosyal hayatta kullanabilmesi çok önemlidir. Öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde öğrendiklerini kullanabileceği önemli yollardan birisi de güncel olaylardır. Sosyal bilgiler ders kitaplarında, sosyal bilgiler kazanımlarına uygun olarak güncel olaylara yer verilmesiyle öğrencilerde ülke ve dünya sorunlarına ilgi duyma, problemlere karşı çözüm odaklı olma gibi beceriler gelişecektir. Nitekim 2018’de güncellenen sosyal bilgiler öğretim programında da güncel olayların derste kullanımına önem verildiği gözlenmektedir. Bu çalışmada 5, 6 ve 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitapları güncel olaylara yer verme yönünden üniteler bazında incelenmiştir. Araştırmanın evrenini 2020-2021 eğitim öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı ve Talim Terbiye Kurulu Başkanlığının onayından geçen yedi sosyal bilgiler ders kitabı oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem olarak, onaylanmış yedi kitabın içinden seçilmiş yöntemle 5, 6 ve 7. sınıflarda okutulmak üzere üç sosyal bilgiler ders kitabı belirlenmiştir. Araştırma nitel yöntemlerden biri olan doküman incelemesi yoluyla yapılmıştır. Araştırmada ulaşılan veriler betimsel analiz ile çözümlenmiştir. Çalışmada beş, altı ve yedinci sınıf ders kitaplarının güncel olaylar açısından zengin olduğu, buna karşın ders kitabında yer verilen özellikle TÜİK’e ait istatistiksel verilerin çok güncel olmadığı ve üniteler içinde güncel olaylara dengesiz şekilde yer verildiği bulgularına ulaşılmıştır. Güncel olaylara yer verilirken en çok internet haberlerinden ve kitap alıntılarından yararlanıldığı bilgisi çalışmanın diğer bulgularındandır. Çalışmanın ders kitaplarının gelişimine bulguları yönüyle katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

MAKALE BİLGİSİ

Makale Türü

Araştırma

Makale Geçmişi

Gönderim tarihi:

27.11.2020

Kabul tarihi:

04.01.2021

Anahtar Kelimeler

Sosyal Bilgiler,
Güncel Olaylar,
Ders Kitapları

Atıf Bilgisi: Çelik, M. E. ve Yıldırım, G. (2021). 5. 6. ve 7. Sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarının güncel olaylar açısından incelenmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9 (16), 34-47.

Sorumlu yazar: Meltem Elif Çelik, e-posta: elifcendek@hotmail.com

* Çalışmada doküman analizi yöntemi kullanıldığı için etik kurul onayı gerekmemektedir

Analysis of 5th, 6th and 7th Grade Social Studies Textbooks in Terms of Current Events*

Meltem Elif Çelik^a

Gönül Yıldırım^b

^a The Ministry of National Education, ORCID: 0000-0002-4850-2742

^b The Ministry of National Education, ORCID: 0000-0002-6254-3276

ABSTRACT

Social studies course is an interdisciplinary course that blends the topics related to the past, present, and future. While presenting information about the past, it enables students to make sense of the present and take lessons from it; while making sense of the present, it also allows them to shape the future and prepare for the future problems. For students to attain the skills, values, and the learning outcomes of the course, it is very important for them to process, embody, and use the information in their social lives. One of the important ways that students can use what they learn in a social studies course is through examining current events. With the inclusion of current events in social studies textbooks in accordance with social studies learning outcomes, students will develop skills such as being interested in country and world problems and being a solution-oriented person. As a matter of fact, in the social studies curriculum updated in 2018, it is observed that the use of current events in the lesson is given importance. In this study, 5th, 6th, and 7th grade social studies textbooks were examined based on learning units in terms of including current events. The research population consists of seven social studies textbooks approved by the Ministry of National Education and the Board of Education in the 2020-2021 academic year. In the study, three social studies textbooks to be taught in 5th, 6th and 7th grades were selected randomly among seven books. The research was conducted using document analysis, which is one of the qualitative methods. The data were analyzed by using descriptive qualitative analysis. Findings of study indicate that 5th, 6th, and 7th grade textbooks are rich in terms of presenting current events, however, especially the statistical data of TUIK (Turkish Statistical Institute) in the textbooks are not very up-to-date and current events are included in the learning units in an unbalanced way. One of the other findings of the study is that internet news and books are most frequently cited as sources when presenting the current events in the textbooks. Findings of the study are expected to contribute to the development of the future textbooks.

Article Type
Research

Article Background
Received:
27.11.2020
Accepted:
04.01.2021

Key Words
Social Studies,
Current Events,
Textbooks

To cite this article: Çelik, M.E. & Yıldırım, G. (2021). Analysis of 5th, 6th and 7th grade social studies textbooks in terms of current events. *International Journal of Turkish Educational Sciences*, 9 (16), 34-47.

Corresponding Author: Meltem Elif Çelik, e-mail: elifcendek@hotmail.com

* Ethics committee approval is not required as the study is conducted with document analysis

Giriş

Sosyal bilgiler gelişen ülke ve dünya koşullarına ayak uydurabilen, problem çözüp karar alabilen bireyler yetiştirmeyi hedefleyen disiplinlerarası bir derstir (Öztürk, 2009). Sosyal bilgiler dersinin ana amacı haklarını, sorumluluklarını bilen, ülke ve dünya sorunlarına ilgi duyan etkin vatandaşlar yetiştirmektir (Akdaş, 2013). Etkin vatandaşın sadece haklarını ve sorumluluklarını bilmesi değil, ülkesinde ve dünyada meydana gelen çeşitli olaylara karşı da ilgili olması beklenir. Sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin gerçek yaşam sorunları ile karşılaşmaları onların sorun çözebilme, eleştirel ve analitik düşünme becerilerini de arttırmaktadır (Akdağ, Oğuz, Tatar ve Subaşı, 2014). Özellikle öğrencilerin geçmiş, bugün ve gelecek arasında bağ kurabilmesi güncel olayların derslerde etkin kullanımıyla geliştirilebilmektedir (Memişoğlu, 2019). Öğrencilerin ilgilerini yükseltmek, sosyal bilgiler dersinde öğrendikleri bilgilerin gerçek dünya ilişkisini kurmak adına sosyal bilgiler dersle kitaplarında güncel olaylara yer verilmelidir. Güncel olaylar yeni meydana gelmiş, önceki bir zamanda başlayıp etkisi hala devam eden ya da haber olma özelliğini koruyan bir olay olarak tanımlanabilir (Smith, 1963). Öğrencilerin derste karşılaştığı bilgiler ile gerçek hayat arasında bağ kurduğunda derse karşı ilgileri hem artmakta hem de öğrenci bilgilerin gerçekte işe yaradığının fark etmektedir. Bu konuda güncellen sosyal bilgiler öğretim programı da incelendiğinde güncel olayların derse taşınması ile ilgili öneriler bulunmakta ve kazanımlarda güncel sorun ve olaylara yer verilmektedir (MEB, 2018). Derslerde güncel olaylara yer verilirken öğrencinin seviyesine uygunluk, eğitsel değer, güvenilirlik, ilgililik, yeterli zaman, aciliyet, süreklilik, faaliyet alanı, önem ve saygınlık, yararlılık, olanak gibi ilkelere dikkat edilmesi gerekmektedir (Michaelis ve Garcia, 1996). Güncel olayların derslerde ele alınması eğitim- öğretim faaliyetlerini zenginleştirmekte ve öğrencilerde empati, anlayış, hoşgörü, saygı gibi değerleri geliştirmektedir.

Güncel olayların sosyal bilgiler dersinde kullanılmasının araştırıldığı pek çok nitel ve nicel çalışma mevcuttur. Bunlardan Arın ve Deveci'nin 2008'de yaptığı çalışmalarında sosyal bilgiler dersinde güncel olaylara yer verilmesinin öğrencilerin ve dersin başarısının arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Deveci (2007) güncel olaylara ilişkin öğretmen görüşlerini araştırdığı çalışmada güncel olayların öğrenme yaşantısını zenginleştirdiğini ve geçmiş ile gelecek arasında bağ kurduğunu belirtmektedir.

Taşkın ve Memişoğlu'nun 2019'da yaptığı sosyal bilgiler ders kitabı inceleme çalışmalarında sosyal bilgiler ders kitaplarında güncel olaylara yeterince ve üniteler arasında dengeli şekilde yer verilmediği sonucuna ulaşılmıştır. Akdağ ve diğerlerinin (2014) sosyal bilgiler ders kitaplarında geçen güncel olayların öğretmen görüşlerine göre değerlendirdikleri çalışmalarında öğretmenlerin ders kitaplarını güncel olaylara yer verme açısından yetersiz buldukları ve ders kitaplarının güncel veriler kapsamında her yıl yenilenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Gedik (2010) sosyal bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanılmasına ilişkin öğrenci görüşlerini araştırdığı çalışmada derste kullanılan güncel olayların ve haberlerin öğrenmenin kalıcılığını sağladığı sonucuna ulaşmıştır. Yine Eryılmaz ve Köse'nin (2017) güncel olayların öğrencilerin sosyal problemlere duyarlılıklarına etkisini araştırdığı deneysel çalışmalarında derslerde güncel olaylara yer verilmesinin öğrencilerin sosyal problemlere duyarlılıklarını arttırdığı ortaya çıkmıştır.

Bu konuda uluslararası alanda da yapılan pek çok çalışma mevcuttur. Swartz (2019) “Güncel Olaylar Niçin Öğretilir?” adlı çalışmasında güncel olayların öğrencilerin etkin vatandaş olarak gelişmesine katkı sağladığını, güncel olaylar hakkında bilgilenmelerine ve sahte haberleri doğrusundan ayırt edebilmelerine yardımcı olduğunu belirtmiştir. Murray-Everett ve Coffield’in 2020’de güncel olaylar ile ilgili yaptıkları çalışmalarında güncel olayların öğrencilerin çevreleri ve yaşadıkları dünya hakkında daha fazla bilgiye sahip olmalarına, toplumda daha aktif vatandaş rolü kazanmalarına yardımcı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Lecompte, Blevins ve Ray (2017) güncel olaylara ilişkin yaptıkları çalışmalarında sosyal bilgilerde güncel olayların ve medya okuryazarlığının çok önemli olduğunu ancak çoğu öğretmenin müfredat kapsamı nedeniyle güncel olayları öğretmede tereddüt ettiğini ve bu yüzden güncel olayların müfredata dahil edilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Güncel olaylar sayesinde öğrencilerde sözlü ifade, eleştirel düşünme, dinleme becerilerinin geliştirileceğini vurgulamışlardır.

Güncel olayların öğretmen ve öğrenci görüşleri açısından incelendiği pek çok çalışma varken güncel olaylar açısından ders kitaplarının incelendiği çalışmalar yetersizdir. Özellikle de 2017’de güncellenen sosyal bilgiler öğretim programlarında güncel konu ve olaylara daha fazla yer verilmesi üzerinde durulmuşken programa göre güncellenen ders kitaplarında güncel olaylara ne kadar yer verildiği sorusu önem taşımaktadır. Bu yüzden her öğrenciye ulaşabilen sosyal bilgiler ders kitaplarında güncel olayların durumunun bilinmesi de önem arz etmektedir. Kitaplarda yer alan eksiklerin belirlenmesi ve her yıl daha iyi yöne gitmesi açısından kitaplar üzerinde yapılan incelemelerin devamı da önemlidir. Bundan dolayı bu çalışmanın amacı 2020- 2021 eğitim öğretim yılında kullanılan 5, 6 ve 7.sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarının güncel olaylara yer verilmesi yönünden incelenmesidir.

Araştırmada aşağıdaki problemlere cevap aranmaktadır:

1. Sosyal bilgiler 5. 6. ve 7. sınıf ders kitaplarında güncel olaylara yer verilme sıklığı nedir?
2. 5. 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarındaki hangi ünitelerde güncel olaylara daha çok yer verilmiştir?
3. Güncel olaylara yer verilirken 5. 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarında en çok hangi kaynaktan yararlanılmıştır?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırma nitel araştırma modelindedir. Nitel araştırmalar bir olayı derinlemesine incelenmesini, yorumlanmasını sağlar (Karasar, 2020). Araştırma deseni olarak doküman analizi kullanılmıştır. Doküman analizinde var olan belgeler, anılar, günlükler, kitaplar, resmi belgeler, yazışmalar, kayıtlar, fotoğraflar vb. incelenir (Yıldırım, Şimşek, 2016).

Evren ve Örneklem

Yapılan araştırmalar neticesinde 2020-2021 eğitim öğretim yılında Talim Terbiye Kurulu ve MEB tarafından onaylanmış şu an okutulmakta olan 5. sınıflarda iki sosyal bilgiler ders kitabı; 6. sınıflarda 3 sosyal bilgiler ders kitabı ve 7. Sınıflarda ise 2 sosyal bilgiler ders kitabı olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Bu evrenden seçkisiz yöntemle 5. 6. ve 7. sınıf seviyelerinde toplam 3 kitap incelenmek üzere belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmanın verilerini 2020- 2021 eğitim öğretim yılında kullanılan 5. 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitapları oluşturmaktadır. Seçkisiz yöntemle belirlenen kitaplar doküman analizi aşamaları kullanılarak incelenmiştir. Doküman analizinde sırasıyla dokümanlara ulaşılır, orijinallik kontrol edilir, dokümanları anlamaya çalışılır, veriler analiz edilir ve kullanılır (Forster, 1995). 5. 6. ve 7. sınıf seviyelerinde belirlenen üç doküman sınıf seviyelerine göre adlarıyla kodlanmıştır. 5.sınıf kitabı makalede 5; 6.sınıf 6; 7.sınıf 7 olarak anılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada ulaşılan veriler betimsel çözümleme yöntemiyle analiz edilmiştir. Betimsel çözümlemede veriler daha önce belirlenen temalara göre gruplandırılarak özetlenir. Betimsel analizde araştırmanın güvenilirliğini arttırmak için doğrudan alıntılara sık sık yer verilmektedir (Yıldırım, Şimşek, 2013). Çalışmada dokümanların incelenmesi için ölçütler belirlenmiştir. Kitaplarda bulunan gazete haberleri, dergi haberleri, internet haberi, afiş ve TÜİK verileri, araştırma verileri incelenmiştir. Gazete haberi (G.H.), internet haberi (İ.H.), afiş (A), Türkiye İstatistik Kurumu verileri (TÜİK), araştırma verileri (A.V.) ve kitap (K.) olarak kodlanmıştır. Kodlanan veriler belirlenen kitapların öğrenme alanı bazında incelenmiştir. Grafikler yardımıyla da sınıf seviyelerine göre en çok hangi öğrenme alanında veya alanlarında güncel olaylara yer verildiği gösterilmiştir. Araştırma sonuçları sayısallaştırılmıştır.

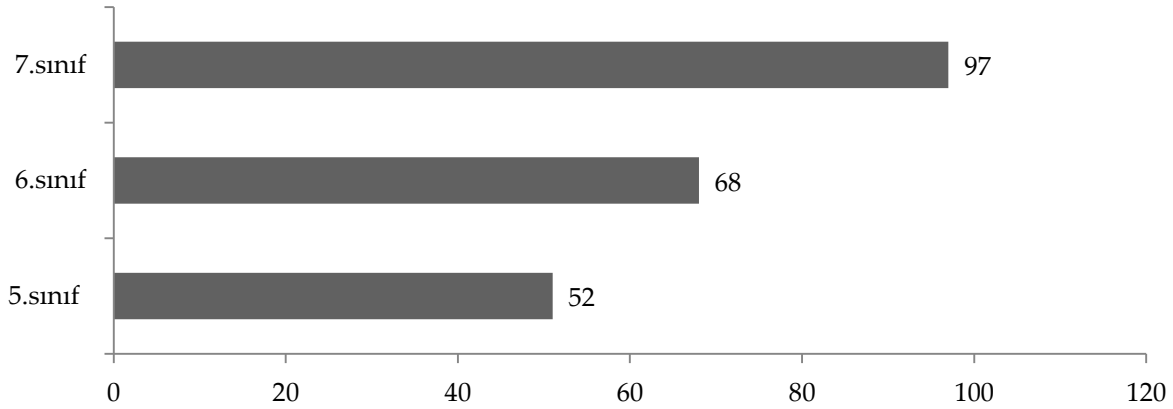
Nitel çalışmalarda da geçerlik ve güvenilirlik önemlidir (Eisner, 1991). Nitel çalışmalarda geçerlik ve güvenilirlik çalışma verilerinin inandırıcılığı ve aynı durumlara aktarılabilirliği ile ilgilidir (Creswell, 2003). Araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak adına araştırma süreci ayrıntılarıyla anlatılmıştır. Araştırmada sık sık dokümanlardan alıntılara yer verilmiştir. Katılımcılar ulaştıkları sonuçları kendi görüşlerine göre değil ulaştıkları veriler doğrultusunda şekillendirmiştir. Kodlamalar iki araştırmacı tarafından da yapılmış, dokümanlar iki ayrı araştırmacı tarafında incelenmiştir ve ulaşılan veriler karşılaştırılmıştır. Bu sayede geçerlik ve güvenilirlik sağlanmıştır.

Bulgular

Sosyal Bilgiler 5. 6. ve 7. Sınıf Ders Kitaplarında Güncel Olaylara Yer Verilme Sıklığına İlişkin Bulgular

Sosyal bilgiler ders kitaplarında güncel olaylara yer verilme durumunun araştırıldığı araştırmada 5, 6 ve 7. Sınıf seviyelerinde 2020-2021 eğitim- öğretim yılında kullanılmakta olan

kitaplar gazete haberi, internet haberi, TÜİK verileri, afiş, araştırma verileri kodlarıyla incelenmiştir. Aşağıda grafik 1’de görüldüğü üzere güncel olaylara en az 5.sınıf seviyesinde verilirken en fazla güncel olaya 7.sınıf seviyesinde verilmiştir.

Grafik 1. Sınıf Bazında Güncel Olaylara Yer Verilme Durumunu Gösteren Grafik

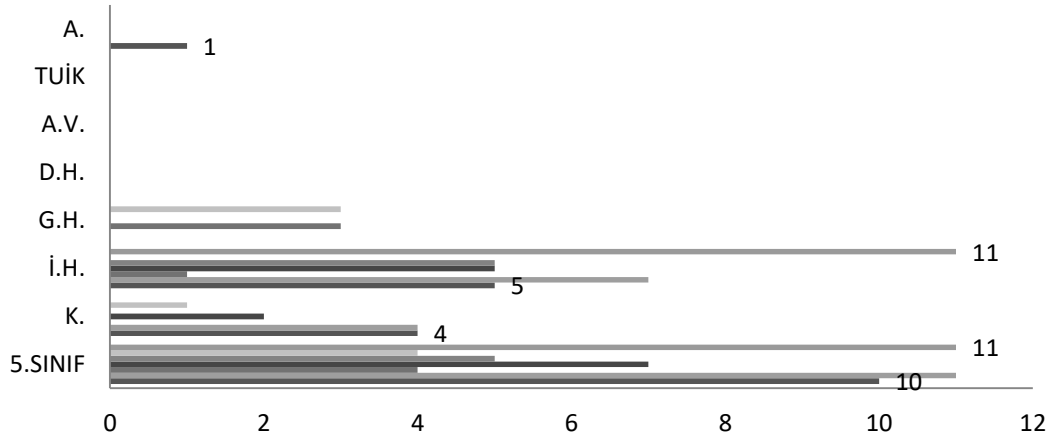
Grafik 1 incelendiğinde sınıf bazında güncel olayların dağılımının aynı olmadığı göze çarpmaktadır. Belirlenen ölçütlere göre incelenen kitaplarda 5.sınıfta 52, 6.sınıfta 68 ve 7. Sınıfta ise 97 güncel olay kullanılmıştır. Bu konuyla ilgili daha önce yapılan araştırmalarda güncel olayların soyut konuları daha akılda kalıcı hale getirdiği bilinmektedir. Bu bulgulardan hareket edildiğinde 5.sınıf seviyesinde somut konuların soyut konulara göre fazlalığı nedeniyle konuların fotoğraf, resim gibi görsellerle kalıcılığı sağlanırken 7. sınıfta konuların çok soyutlaşması ve buna karşın bilgilerin akılda kalıcılığını arttırmak, ülke ve dünya sorunları ile soyut işlemler dönemine geçmiş 7. Sınıf öğrencilerini karşı karşıya getirmek amacıyla güncel olaylara daha fazla yer verildiği düşünülmektedir.

5. 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarındaki Ünitelerde Güncel Olaylara Yer Verilme Durumuna İlişkin Bulgular

2018’de yenilenmiş haliyle uygulamaya geçen sosyal bilgiler programında 7 öğrenme alanı belirlenmiştir. Bunlar “Birey ve Toplum”, “Kültür ve Miras”, “İnsanlar, Yerler ve Çevreler”, “Bilim, Teknoloji ve Toplum”, “Üretim, Dağıtım, Tüketim”, “Etkin Vatandaşlık” ve “Küresel Bağlantılar”dır. Bu öğrenme alanları her sınıf seviyesinde farklı isimler ile ünitelendirilmiştir (MEB, 2018). Hangi ünitelerde güncel olaylara daha çok yer verildiği ve sınıf seviyelerine göre aşağıdaki tablo ve grafiklerde yer almaktadır.

Tablo 1. 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabı Öğrenme Alanlarına Göre Güncel Olaylara Yer Verilme Durumu

Öğrenme Alanları	5. Sınıf	K.	İ.H.	G.H.	D.H.	A.V.	TÜİK	A.
Küresel Etkileşim	11		11					
Toplum İçin Çalışanlar	4	1		3				
Üretimden Tüketime	5		5					
Teknoloji ve Yaşam	7	2	5					
Yaşadığımız Yer	4		1	3				
Ülkem, Kültürüm ve Tarihim	11	4	7					
Toplum İçinde Ben	10	4	5					1

Grafik 2. 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabı Öğrenme Alanlarına Göre Güncel Olaylara Yer Verilme Durumunu Gösteren Grafik

Tablo 1 ve Grafik 2’de görüldüğü üzere 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında en az güncel olaya yer verilme durumu Toplum İçin Çalışanlar” ve “Yaşadığımız Yer” ünitelerinde mevcuttur. Kitap incelendiğinde yaşadığımız yer ünitesinde daha çok haritalara ve vadi, ova, göl gibi yer şekillerini tanıtan fotoğraf ve resimlere yer verildiği göze çarpmaktadır. 5.sınıfta konular daha basit, somut olduğu ve ağırlıklı olarak harita okuma, mekânı algılama gibi beceriler kazandırmaya yönelik kazanımlar içerdiği için güncel olaylara fazla yer verilmediği düşünülmektedir. 5.sınıflarda güncel olaylara en fazla internet haberlerinden (İ.H.) yararlanarak yer verildiği gözlenmektedir. Dergi haberi, araştırma verileri ve TUİK verilerinden ise yararlanılmadığı göze çarpmaktadır. İnternet haberinden sonra en çok yararlanılan güncel kaynak, kitaplardır. Aşağıdaki görsel 5. sınıf ders kitabından alınmıştır. Kitaptan alınan “Küçük Çivi” adlı metinle hak ve sorumluluklar kavratılmaya çalışılmıştır.

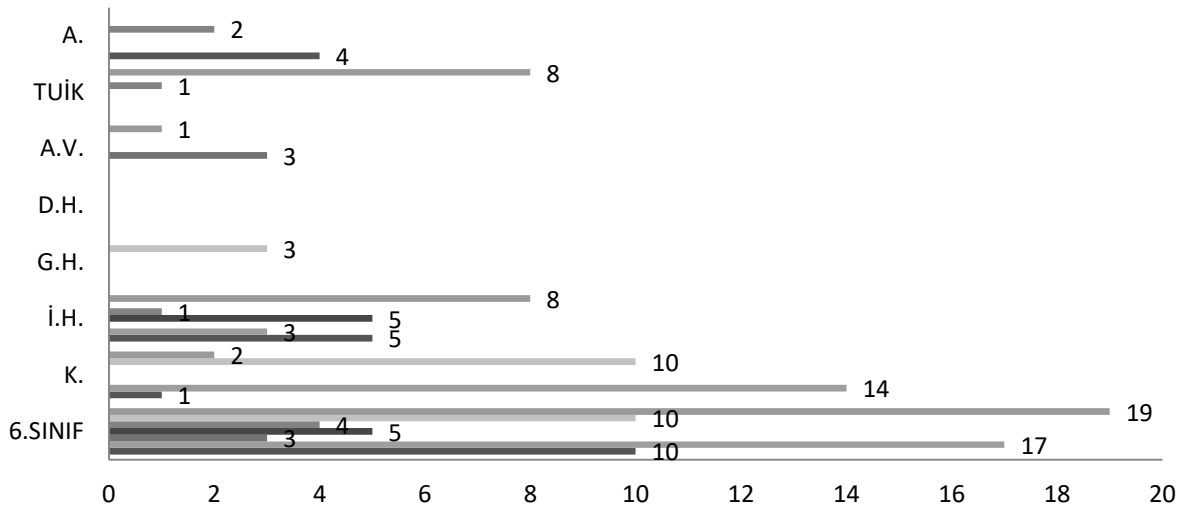

Resim 1. 5. Sınıf Ders Kitabına Ait Örnek Görsel

Yukarıdaki görsel 5.sınıf sosyal bilgiler ders kitabının 18. sayfasına aittir. Bu metin bir kitaptan alıntıdır. Metin, açık ve anlaşılır bir dil kullanılarak yazılması bakımından 5. sınıfların düzeyindedir. Öğrenci “Küçük çivi” ile empati kurarak ile kendisinin yerine getirmesi gereken sorumluluklarının ne kadar önemli olduğunu kavrayabilecektir.

Tablo 2. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabı Öğrenme Alanlarına Göre Güncel Olaylara Yer Verilme Durumu

Öğrenme Alanları	6. Sınıf	K.	İ.H.	G.H.	D.H.	A.V.	TUİK	A.
Uluslararası İlişkilerimiz	19	2	8			1	8	
Yönetime Katılıyorum	10	10		3				
Üretiyorum, Tüketiyorum, Bilinçliyim	4		1				1	2
Bilim ve Teknoloji Hayatımızda	5		5					
Yeryüzünde Yaşam	3				3			
Tarihe Yolculuk	17	14	3					
Biz ve Değerlerimiz	10	1	5					

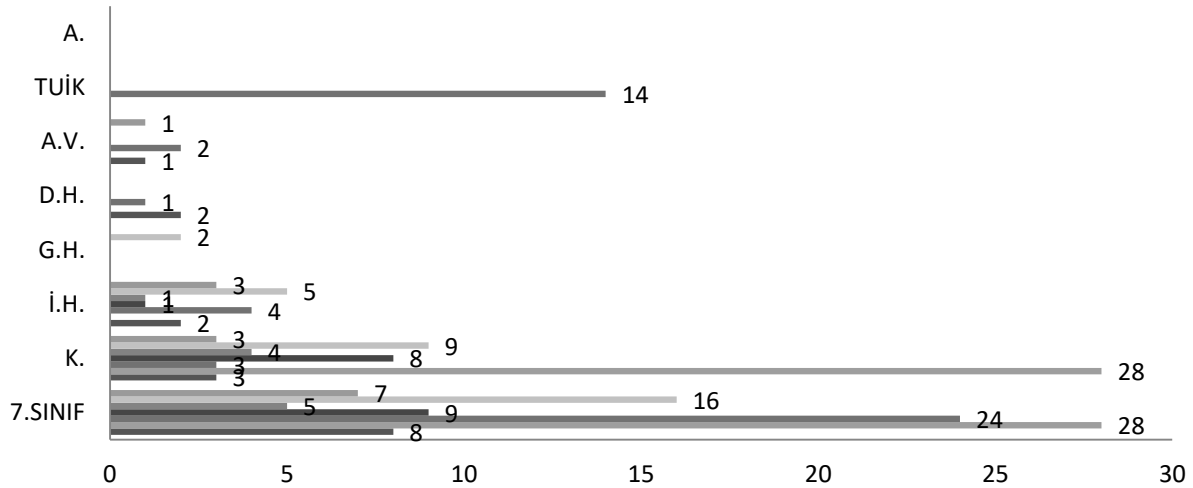

Grafik 3. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabı Öğrenme Alanlarına Göre Güncel Olaylara Yer Verilme Durumunu Gösteren Grafik

Tablo 2 ve Grafik 3 incelendiğinde 6. sınıf “Uluslararası İlişkilerimiz” ünitesinde en fazla güncel olaya yer verildiği görülmektedir. En az güncel olaya ise 3.ünite olan “Yeryüzünde Yaşam” ünitesinde yer verilmiştir. Güncel olaylara yer verilirken en fazla yararlanılan kaynak kitap olmuştur. İkinci sırada internet haberi gelmektedir. “Yeryüzünde Yaşam” ve “Yönetime Katılıyorum” üniteleri hariç beş ünite internet haberlerinden yararlanılmıştır. En az yararlanılan kaynak gazete haberidir. Dergi haberlerinden ise hiç yararlanılmamıştır.

Tablo 3. 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabı Öğrenme Alanlarına Göre Güncel Olaylara Yer Verilme Durumu

Öğrenme Alanları	7. Sınıf	K.	İ.H.	G.H.	D.H.	A.V.	TUİK	A.
Ülkeler Arası Köprüler	7	3	3			1		
Yaşayan Demokrasi	16	9	5	2				
Ekonomi ve Sosyal Hayat	5	4	1					
Zaman İçinde Bilim	9	8	1					
Ülkemizde Nüfus	24	3	4		1	2	14	
Türk Tarihinde Yolculuk	28	28						
İletişim ve İnsan İlişkileri	8	3	2		2	1		

Grafik 4. 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabı Ünitelere Göre Güncel Olaylara Yer Verilme Durumunu Gösteren Grafik

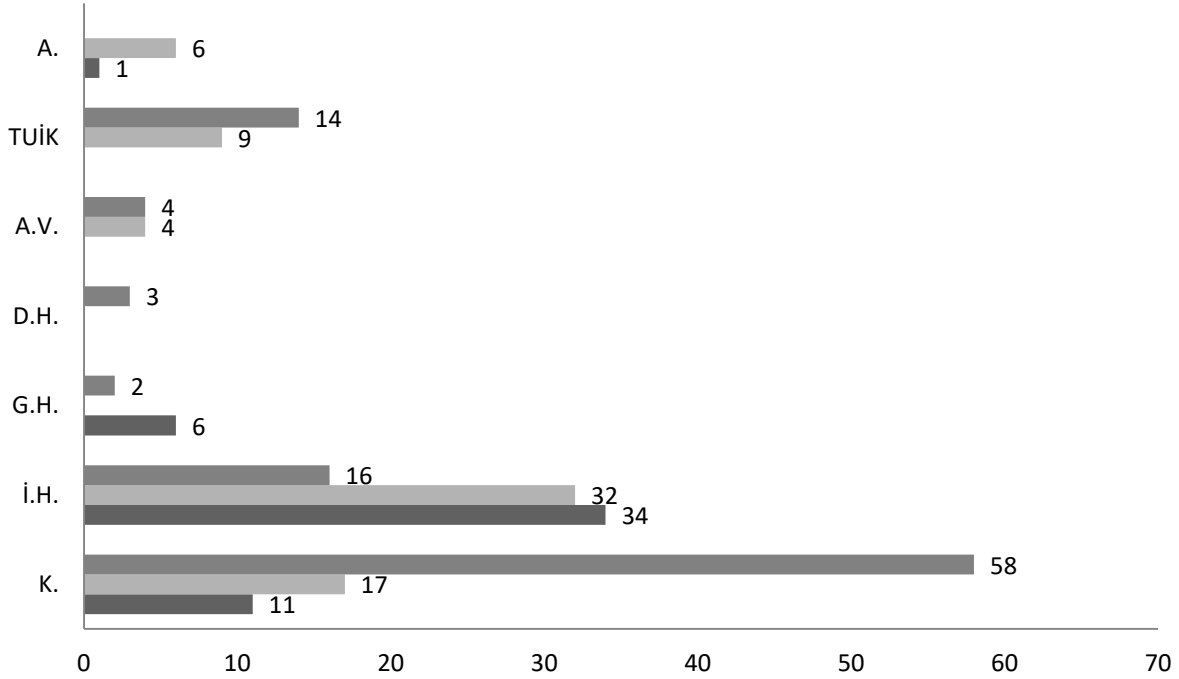
Tablo 3 ve Grafik 4 incelendiğinde en çok güncel olayın oranı ile 7. sınıf “Türk Tarihine Yolculuk” ünitesinde olduğu göze çarpmaktadır. Bu veri “Kültür ve Miras” alanındaki öğrenme alanına bağlı olan 5. sınıf “Ülkem, Kültürüm ve Tarihim” ve 6. sınıf “Tarihe Yolculuk” üniteleri ile karşılaştırıldığında en fazla 7.sınıf “Türk Tarihine Yolculuk” ünitesinde güncel olaylara yer verildiği görülmektedir. 5. sınıf “Ülkem, Kültürüm ve Tarihim” ünitesinde 11 güncel olay varken 6. sınıf “Tarihe Yolculuk” ünitesinde 17 güncel olay yer almıştır. Bu durum sınıf seviyesi yükseldikçe en azından bu öğrenme alanı için düzenli bir artışı işaret etmektedir. Sınıf seviyesi arttıkça “Kültür ve Miras” öğrenme alanında daha fazla güncel olaya yer verilmesinin amacı öğrencilerin tarihsel bilgiler ile bugünün güncel konuları arasında daha fazla bağ kurmasını sağlamak olabilir. 7. sınıfta güncel olaya en az yer verilen ünite ise “Üretim, Dağıtım, Tüketim” öğrenme alanına bağlı olan Ekonomi ve Sosyal Hayat” ünitesidir. Bu öğrenme alanına bağlı olan 5. sınıf “Üretimden Tüketime” ünitesinde 5; 6.sınıf “Üretiyorum, Tüketiyorum, Bilinçliyim” ünitesinde 4 güncel olaya yer verilmiştir. “Üretim, Dağıtım, Tüketim” öğrenme alanına ilişkin bilgiler sınıflar bazında karşılaştırıldığında genel olarak Üretim, Dağıtım, Tüketim” alanına ilişkin ünitelerde güncel olaylara daha az yer verildiği görülmektedir.

Güncel Olaylara Yer Verilirken 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında En Çok Hangi Kaynaktan Yararlanıldığına İlişkin Bulgular

Güncel olaylar ders kitaplarında incelenirken gazete haberi, dergi haberi, kitap, TUİK verileri, araştırma verisi, internet haberi, afiş gibi kodlamalar kullanılmıştır. Bu kodlamalar yardımıyla sınıf seviyelerinde öğrenme alanlarında en çok hangi kaynaktan yararlandığı ortaya çıkarılmıştır.

Tablo 4. 5, 6 ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında En Çok Yararlanılan Kaynaklar

Sınıf	K.	İ.H.	G.H.	D.H.	A.V.	TUİK	A.
7. Sınıf	58	16	2	3	4	14	
6. Sınıf	17	32			4	9	6
5. Sınıf	11	34	6				1

Grafik 5. 5, 6 ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında En Çok Yararlanılan Kaynakları Gösteren Grafik

Tablo 4 ve Grafik 5 incelendiğinde genel itibariyle 5, 6 ve 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarında en fazla sosyal bilgiler ile doğrudan ya da dolaylı ilgisi bulunan kitaplardan yararlanıldığı görülmektedir. Bu kitaplar hikâye, destan, şiir, seyahatname, fıkra gibi edebi eserlerden ve bilimsel alanda yazılmış kitaplardan oluşmaktadır. Özellikle de 5 ve 7. Sınıf seviyesinde Demir ve Akengin'in (2012)'de yazdığı Hikâyeler ile sosyal bilgiler öğretimi kitabından iki hikâyeye güncel olay kapsamında yer verilmiştir. Hikâyelerin, çeşitli kaynakların dersi daha ilgi çekici hale getirdiği bu konuyla ilgili yapılan araştırmalar aracılığı ile bilinmektedir. Kitapta ders içeriğini zenginleştiren edebi eserlere yer verilmesi bilginin kalıcılığını sağlamada önemli olduğundan sevindiricidir. Kitaplardan sonra en çok kullanılan güncel olay kaynağının internet haberi gelmektedir. Gazete haberi ise tüm sınıf seviyelerinde en az yer verilen haber kapsamındadır. İnternet haberine diğer haber türlerinden daha fazla yer verilmiş olmasında bilgiye daha kolay ulaşılması ve internet haberlerinin kullanılmasının fazla zahmet gerektirmemesi olabilir.

1.8: 2017 Türk Dili Yılı Afişi

Resim 2. 6. Sınıf Ders Kitabında Yer Alan Afiş Örneği

Yukarıdaki görsel 6.sınıf ders kitabının 20. sayfasından alınan bir afiş örneğidir. Kültürümüzün önemli unsuru olan dilin önemini özetleyen afiş, akılda kalıcılığı artırıcı niteliktedir. Lakin ders kitaplarında afişlere diğer güncel olay kaynaklarına göre az yer verilmesi dikkati çekmektedir.

Resim 3. 7. Sınıf Ders Kitabında Yer Alan İnternet Haberi Örneği

Yukarıdaki görsel 7. Sınıf ders kitabının 157. sayfasında kullanılmış bir internet haberine aittir. İnternet haberleri 5., 6. ve 7. sınıflarda kitaplardan sonra yararlanılan ikinci güncel olaylar kaynağıdır. Haberde serebral palsili çocuklara dikkat çekilmesi ve onların mesleki eğitim hayatında yer almasının vurgulanması öğrencilerde bu hastalığa sahip bireylere yönelik bilgi ve araştırmaya merak oluşturabilir. Öğrencilerin, serebral palsili hastası gençlerin farkında olması sağlanabilir. İnternet haberlerinin diğer haber kaynaklarına göre kitaplarda daha fazla yer almasında habere erişimin ve kitaplarda kullanımının kolay olması olabilir. TÜİK verileri açısından kitaplar incelendiğinde en fazla TÜİK verilerine 7. sınıfta yer verildiği görülmektedir. TÜİK verileri öğrencilerin bilgiler arasında neden sonuç ilişkisini kurmasını kolaylaştırır. Sunduğu veri görselliği sayesinde bilgilerin kalıcılığını artırır. Yalnız 5. sınıflarda hiç kullanılmamıştır, 6. sınıfta da 9 kez TÜİK verilerine yer verilmiştir. Bunun nedeninin ünitelerin içerdiği konu ile ilgili olduğu söylenebilir. Çünkü 7. sınıf “Ülkemizde Nüfus” ünitesinde ağırlıklı olarak ülkemizin nüfusuna ilişkin konular yer almaktadır. Bu yüzden de kadın- erkek, kır -kent, genç- yaşlı, çalışan-çalışmayan nüfusu hakkında bilgileri göstermek için TÜİK verilerine ihtiyaç vardır.

Tartışma

Güncel olaylar, şu an yaşanmakta olan veya yaşanıp etkisi devam eden olaylar olarak tanımlanmaktadır. Güncel olaylar insanların yaşadıkları dünyayı daha iyi anlamasını, olayların nedenleri ve sonuçları arasında mantıklı bağlar kurmasını sağlamaktadır. 2017’de güncellenip 2018’de yenilenerek uygulamaya konulan sosyal bilgiler öğretim programında ve bugüne kadar pek çok monografik çalışmada güncel olaylara gerek kitaplarda gerekse derslerde konuyla bağlantılı olarak yer verilmesinin önemine vurgu yapılmıştır. Güncel

olaylara derste ve ders kitaplarında yer verilmesi öğrencilerin dersi sevmesini, soyut bilgileri somut hale getirerek öğrenmesini, öğrendikleri bilgileri hatırlama tutmasını sağlamaktadır. Güncel olaylar, öğrencilerin etkin vatandaş olarak yetişmesine, ülke sorunlarına ilgi duymasına, çözüm odaklı ve yapıcı olmasına, eleştirel, analitik düşünmesine ve bilgiye dayalı karar vermesine olanak tanımaktadır. Bizim çalışmamızda da bu bilgiler ışığında 2020- 2021 eğitim- öğretim yılında kullanılan 5, 6 ve 7. sınıf seviyelerinde üç ders kitabı incelenmiştir. Ders kitaplarının 5. Sınıf seviyesinde 52, 6. Sınıf seviyesinde 68 ve 7. Sınıf seviyesinde 97 güncel olaya yer verildiği görülmüştür. Bu konuyla ilgili Memişoğlu ve Taşkın'ın 2019 yılına ait sosyal bilgiler ders kitaplarında güncel olayların durumunu inceledikleri çalışmalarında ve Gedik'in 2007'de sosyal bilgiler ders kitaplarını güncel olaylar açısından incelediği makalesinde güncel olaylara sosyal bilgiler ders kitaplarında konularla ilişkili olarak yer verildiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu bilgiler açısından araştırma sonuçları bulgularımızı desteklemektedir.

Bayır'ın 2010'da güncel olayların öğrencilerin eleştirel düşünme becerisine etkisini araştırdığı tez çalışmasında güncel olayların sosyal bilgiler dersinde kullanımının öğrencilerde bilgiyi akılda tutmayı kolaylaştırdığı, eleştirel düşünme, analiz yapma gibi becerileri geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bizim çalışmamızda da incelediğimiz sosyal bilgiler ders kitaplarının 5, 6 ve 7. Sınıf seviyelerinde öğrenme alanlarına göre çok sayıda güncel olaya yer verildiği görülmüştür. Yer verilen güncel olaylar derse karşı hatırlama tutma ve öğrencilerde eleştirel düşünme becerisini destekleyecek şekilde konularla ilgili olarak kitapta yer aldığı görülmüştür. Bu bulgular bakımından çalışma, ulaştığımız sonucu destekler niteliktedir. Yine Gürkan, Öztürk ve Kumru'nun (2020) sosyal bilgilerde güncel olay kullanımıyla ilgili yaptıkları çalışmalarında da güncel olay kullanımının öğrencilerin derse karşı ilgi ve dikkatlerini arttırdığı bilgisine ulaşılmıştır. Bu doğrultuda incelediğimiz ders kitaplarında güncel olaylara öğrencinin dikkatini çekecek şekilde konularla ilintili olarak yer verildiği görülmüştür. Ders kitabındaki güncel olaylarla ilgili sorular kitapta öğrenciye yöneltilerek öğrencinin bilgi hakkında düşünmesinin ve derse aktif katılımının hedeflendiği saptanmıştır.

Çalışmamızda güncel olaylara yer verilirken en çok internet haberinden yararlanılarak güncel olaylara yer verildiği görülmüştür. İkinci sırada ise konular ile ilgili yazılmış kaynak kitaplardan alıntılar gelmektedir. Dergi haberi ve afiş ise çok az yararlanılan güncel olay kaynaklarıdır. Gedik'in (2007) çalışmasında da güncel olaylara yer verilirken dergi ve afişten çok az yararlanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu yönden de iki çalışma birbirini desteklemektedir.

Tüm bu bilgiler ve bulgular ışığında aşağıdaki öneriler getirilebilir.

- Sosyal bilgiler ders kitapları eğitim- öğretim yılında ülkede ve dünyada meydana gelen güncel olayların da öğrenci ve öğretmen tarafından kitaba eklenmesini sağlayacak şekilde tasarlanabilir.
- Güncel olaylardan yararlanırken ders kitabında gazete ve dergiler kullanılabilir. Sınıf bazında bir bilimsel çocuk dergisine üye olunabilir.
- Ders kitaplarına birkaç yıl öncesine ait araştırma ve TÜİK verileri değil o yıla ait veya o yıla en yakın TÜİK ve araştırma verileri kullanılabilir.
- Sosyal bilgiler ders kitaplarında güncel olayların yeterince üzerinde durulması dersin

süresiyle ilgilidir. Bu açıdan ders saati arttırılarak güncel olaylara daha fazla yer verilmesi sağlanabilir.

Araştırmacıların Katkı Oranı

Bu çalışmanın her bölümünde yazarlar birlikte hareket etmiş olup, inceleme, gözden geçirme işlemini birlikte yapmışlardır. Veriler birlikte toplanmış, kitaplar ayrı ayrı incelenip ulaşılan bilgiler karşılaştırılmıştır.

Çatışma Beyanı

Yazarlar potansiyel bir çıkar çatışması olmadığını beyan ederler.

Kaynakça

- Akdağ , H. Oğuz, R. Tatar, O. ve Subaşı, R. (2014). Ortaokul sosyal bilgiler ders kitaplarının güncel olaylar bağlamında öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 49-65.
- Akdaş, H. B. (2013). *Sosyal bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanmanın öğrencilerin karar verme becerilerine etkisi*. Yayımlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Arın, D. ve Deveci, H. (2008). Sosyal bilgiler dersinde güncel olayların kullanımının öğrenci başarısına ve hatırd tutma düzeyine etkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(26), 170-185.
- Bayır, Ö. G. (2010). *Sosyal bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanmanın öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerine etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Creswell, J. W. (2003). *Research design: qualitative, quantitative and mixed methods approaches*. California: Sage Publications.
- Deveci, H. (2007). Sosyal bilgiler dersinde güncel olayların öğretime ilişkin öğretmen görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 7(1), 417– 451.
- Eisner, E. W. (1991). *The enlightened eye: Qualitative inquiry and the enhancement of educational practice*. Toronto: Collier Macmillan.
- Eryılmaz, Ö. ve Köse, Ç. T. (2017). Sosyal bilgiler dersinde güncel olay kullanımının öğrencilerin sosyal problemlere duyarlılıklarına etkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(62). 985-1000.
- Forster, N. (1995). The analysis of company documentation. C. Cassell ve G. Symon (Ed.). *Qualitative methods in organizational research: A practical guide* içinde (s. 83-106). London: Sage Publications.
- Gedik, D. H. (2007). Sosyal bilgiler ders kitaplarında güncel konular. *Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(6). 1-20.

- Gedik, D. H. (2010). Güncel olayların ilköğretim sosyal bilgiler derslerinde kullanımı ve öğrenci görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 97-118.
- Gürkan, B. , Öztürk, K. F. ve Kumru, S.(2020). Ortaokul sosyal bilgiler öğretiminde güncel olayların uygulanmasına ilişkin öğretmen ve öğrenci deneyimleri. *Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 266-302.
- Karasar, N. (2020). *Bilimsel irade algı çerçevesi ile bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Lecompte, K., Blevins, B. ve Ray, B. (2017). Teaching current events and media literacy: critical thinking, effective communication, and active citizenship. *Social Studies and the Young Learner*, 29(3), 17-20.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2018). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6, 7. Sınıflar). [http:// http://mufredat.meb.gov.tr](http://mufredat.meb.gov.tr) adresinden alınmıştır.
- Memişoğlu, H. (2019). Güncel konularla sosyal bilgiler öğretimi. T. Çelikkaya, Ç. Ö. Demirtaş, T. Yıldırım ve H. Yakar (Ed.). *Yeni Program ve ders içeriklerine göre sosyal bilgiler öğretimi II* içinde (s. 63 - 87). Ankara: Pegem A.
- Memişoğlu, H. ve Taşkın, A. (2019). Sosyal bilgiler ders kitaplarında güncel konulara yer verilme durumunun incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(2), 599-610.
- Michealis, J. U. ve Garcia, J. (1996). *Social studies for children: a guide to basic instruction*. (11th ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Murray-Everett, N. C. ve Confield, E. (2020). News-group Fridays: engaging students in current events. *social studies and the young learner*. *Social Studies and the Young Learner*, 33(2), 3-8.
- Öztürk, C. (2009). *Sosyal bilgiler öğretimi demokratik vatandaşlık eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Smith, D. O. (1963). *Current events in the intermediate grades of a modern elementary school*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kean University, New Jersey.
- Swarts, B. S. (2019). Why teach current events?. *Learning to Teach*, 8(1), 138-142.
- Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.